

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені І.І. МЕЧНИКОВА
Історичний факультет

А.І. МИСЕЧКО

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОГО ВІЙСЬКА

*Методичні рекомендації та програма
спеціального курсу
для студентів III курсу д/в історичного факультету*

О д е с а
**«Одеський національний
університет»**
2011

А.І. Мисечко

Методичні рекомендації та програма спеціального курсу «Історія українського війська» для студентів III курсу денного відділення історичного факультету.

У методичних рекомендаціях подаються структура та тематичний план спецкурсу «Історія українського війська», який доповнює загальний курс історії України в його військовому контексті.

Рецензенти: В.В. Багацький, к.і.н., доцент кафедри культурології
філософського факультету

Т.С. Вінцовський, к.і.н., доцент кафедри історії України
історичного факультету

Рекомендовано до друку Вченою радою
історичного факультету ОНУ імені І.І.Мечникова.
Протокол №2 від 18.10.2010 р.

© Одеський національний університет імені І.І. Мечникова, 2011

Структура програми спецкурсу

Курс: підготовка спеціалістів	Напрямок, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень.	Характеристика навчального курсу.
Кількість кредитів відповідних ЕСТ8: 2	Шифр та назва напрямку 0701 „Історія”	Обов'язковий рівень підготовки: 3.
Модулів: кількість модулів + (навчальний проект, ІНДЗ, реферат, есе, тощо): 2.	Шифр та назва спеціальності 7030101	Семестр: 1 Лекцій: 36.
Змістових модулів: 2.	„Історія України”	Самостійна робота: 27
Загальна кількість годин: 72.	Освітньо-кваліфікаційний рівень: спеціаліст.	Індивідуальна робота: 9
Тижневих годин: 4.		Вид контролю: залік.

МЕТА І ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ,

ІІ МІСЦЕ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

В процесі розбудови українських Збройних Сил зростає актуальність і значення історії українського війська.

Спецкурс є безпосереднім доповненням загального курсу історії України. Він висвітлює військовий аспект української історії. За прийнятою схемою подібних дисциплін у світовій практиці, спецкурс ретельно висвітлює історію війська та історію військового мистецтва.

Студенти мають усвідомлювати, що історія України – це історія суцільних війн і трагедій. Тому військова історія України є важливою ланкою у висвітленні історичного минулого нашого народу.

Саме на переможних битвах і війнах формується патріотизм, почуття відповідальності за свою державу, яку потрібно захищати у будь-яких історичних умовах. Спеціальний курс «Історія українського війська» є важливим елементом у пізнанні загального курсу з історії України та важливим виховним предметом на ниві патріотичного виховання.

Предметом спецкурсу є дослідження розвитку українського війська, зброї та бойового мистецтва від найдавніших часів і до початку XXI ст..

Метою даного спецкурсу є надання студентам спеціальних знань з історії українського війська, воєнного мистецтва та розвитку зброї. Додатково в матеріал включені відомості по фортифікаційним спорудам та важливій ролі замків, фортець і монастирів у військових діях. Особливу увагу студентів треба звернути на створення українських військових формувань і війська в роки Першої та Другої світових війн, а також в період визвольних змагань. Дуже важливим є дати вичерпні знання про розвиток і нинішній стан Збройних сил незалежної України.

Завдання спецкурсу полягає у наданні студентам додаткових спеціальних знань з історії війська і зброї, найважливіших битв та пов'язати його з політичним, економічним і національно-культурним розвитком України від найдавніших часів до сьогодення.

У програмі передбачені тестові завдання, карти та схеми найважливіших битв тощо. Спецкурс «Історія українського війська» має на меті поглибити знання студентів з військової історії нашої країни.

Студент повинен знати:

- необхідний комплекс джерел до курсу;
- історіографічний доробок з проблематики курсу;
- основні та актуальні проблеми тематики даного курсу;
- важливі дати та події пов'язані з військовими подіями, формуванням війська та економічною, соціальною історією України;
- найвидатніші персоналії, полководців.

Студент повинен вміти:

- систематизувати і аналізувати джерельний матеріал курсу;
- узагальнювати фактичний матеріал, набутий під час лекцій та самостійно опрацьованої літератури до курсу;
- робити висновки з вивченої теми;
- користуватися картографічним та іншими допоміжними матеріалами.

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ І ПРОГРАМА СПЕЦКУРСУ

Змістовий модуль I. Військове мистецтво на території України від найдавніших часів до кінця XVIII ст.

Заняття 1. Військове мистецтво давніх цивілізацій на території України.

Роль і місце на території сучасної України війська у давніх кіммерійців. Озброєння та військове мистецтво скіфів. Бойові дружини сарматських племен. Військове мистецтво давніх греків у Північному Причорномор'ї. Давні тюрки, гуни, тюрко-болгари на території України. Військо давніх слов'ян. Військові походи слов'ян. Студенти мають знати, що в історії України значне місце посідали давні цивілізації, які мали свої військові формування і здійснювали військові походи.

Заняття 2. Військове мистецтво Київської Русі.

Роль і місце війська в ранньофеодальній державі. Князь і дружина. Організація, структура і озброєння війська, тактика бою. Військові походи київських князів та їх наслідки. Розширення кордонів Русі та їх оборона. Боротьба з кочівниками. Військове мистецтво кочівників. Студенти мають

усвідомити, що військо Київських князів спочатку складало найманці-варяги, а згодом їх витіснили русичі.

Заняття 3. Військо Галицько-Волинської держави.

Військові дружини: озброєння, структура, тактика бою. Визначні полководці Галицької Русі. Роль Данила Галицького у зміцненні Галицько-Волинської держави. Звертаємо увагу студентів на те, що Данило Галицький був коронований Папою Інокентієм IV з метою очолити Хрестовий похід проти монголо-татар.

Заняття 4. Утворення українського-козацького війська.

Передумови та причини виникнення українського козацтва. Запорозька Січ та її устрій. Перші військові походи козаків. Князь Байда - Вишневецький. Студентам слід звернути увагу, що виникнення українського козацтва було важливим етапом формування української нації.

Заняття 5. Козацько-селянські війни кінця XVI – XVII ст.

Причини та початок козацько-селянських війн. Повстанські ватажки: Криштоф Косинський та Северин Наливайко. Вплив релігійного фактору на козацький військовий рух. Причини поразки козацько-селянських війн.

Для студентів корисно знати, що козацько-селянські війни стали яскравим проявом національно-соціального протесту проти утисків влади.

Заняття 6. Визвольна війна українського народу під проводом Б. Хмельницького в середині XVII ст.

Причини та початок визвольної війни. Перші військові перемоги, військово-дипломатична діяльність Богдана Хмельницького. Зборівська угода. Битва під Берестечком та її наслідки. Битва під Батогом. Молдавський вектор політики. Переяславська Рада та «Березневі статті» та їх значення.

Студенти мають усвідомити, що війна не була лише війною за визволення українського народу, а була продовженням «Тридцятилітньої війни», яку сучасні історики кваліфікують наче її продовження на Сході Європи.

Заняття 7. Україна у період Руїни.

Вступ Московської держави у війну. Дипломатичні непорозуміння. Смерть Богдана Хмельницького і зміна зовнішньополітичного напрямку. Гадяцький трактат і Конотопська битва. Початок Руїни в Україні.

Кримські та азовські військові походи наприкінці XVII ст. Участь українських козаків у Північній війні. Військово-дипломатична діяльність гетьмана Івана Мазепи. Підкреслюючи даний період, надзвичайно важкий через міжусобну боротьбу, можна визначити його, як період знищення української державності.

Заняття 8. Україна та Північна війна.

Полтавська битва та її значення для України та Росії. Зруйнування Батурина та Запорозької Січі. Військово-дипломатична діяльність гетьмана Пилипа Орлика. Період гетьманства Івана Скоропадського та доля українського козацтва. Студенти мають усвідомити, що Північна війна для України була абсолютно не вигідною. Гетьмана Івана Мазепу та його послідовників цікавили перш за все війни з Туреччиною, які надавали Україні вихід до морів.

Заняття 9. Російсько-турецькі війни другої половини XVIII ст.

Перша Російсько-турецька війна та участь запорозьких козаків. Ліквідація Запорозької січі. Переселення козаків за Дунай. Формування війська „Вірних козаків”.

Друга Російсько-турецька війна та утворення «Чорноморського козачого війська». Взяття Хаджибею. Переселення козаків та утворення Кубанського козачого війська.

Для студентів важливим є те, що Запорозькі козаки брали активну участь у цих війнах. В результаті, територія Південної України і м. Одеси була приєднана до Російської імперії.

Змістовий модуль II. Розвиток українських військових формувань з кінця XVIII – до початку XXI ст.

Заняття 10. Українські козацькі формування наприкінці XVIII ст. в першій половині XIX ст.

Азовське та Усть-Дунайське козачі війська. Участь українських козачих полків та ополчення у війні проти Наполеона 1812-1813 рр. Українські полки у Кримській війні та обороні Севастополя.

Українські полки під час революції 1848-1849 рр. в Австро-Угорщині.

Кубанські козаки та військові підрозділи з України у російсько-японській війні 1904-1905 рр.

Звертаємо увагу студентів на те, що незважаючи на ліквідацію української гетьманської держави, російський уряд продовжував використовувати козаків у військових операціях.

Заняття 11. Українські військові формування під час Першої світової війни.

Перші українські юнацько-спортивні організації: „Сокіл“, „Січ“, „Пласт“. Формування легіону січових стрільців (УСС). Участь січових стрільців у боях на полях Першої Світової війни. Утворення Української Галицької армії (УГА) та її боротьба за Західно-Українську Народну Республіку (ЗУНР).

Причини і початок „українізації“ в російській армії у 1917 р. Перші українізовані частини. Військові з'їзди. Підтримка командуванням російської армії процесів „українізації“. Бойові дії українських частин. Політика Центральної Ради і українське військо. Початок створення „Вільного козацтва“.

Звертаючи увагу на період Першої світової війни, де мільйони українців воювали у російській армії та сотні тисяч в Австро-Угорській армії по обидва боки лінії фронту, студенти мають усвідомити, що відсутність власної держави стала основною причиною братовбивчої війни.

Заняття 12. Українське військо за гетьмана П. Скоропадського.

Організація війська. Військові фахівці та їх підготовка. Будівництво армії і флоту. Стосунки з німецьким командуванням. Бойові дії УСС в Україні у складі Австро-Угорської армії. Звернути увагу студентів потрібно на те, що Павло Скоропадський як фаховий військовик приділяв значну увагу будівництву української армії та флоту.

Заняття 13. Армія УНР за Директорії.

Діяльність Директорії по створенню власних збройних сил УНР. Внутрішня та зовнішня військова політика уряду. Проблеми військових заколотів та «отаманщина». Об'єднання армії УНР з УГА. Бойові дії. Трикутник смерті. Партизанська війна. Зимові походи.

Підкреслюючи, що армія УНР і УГА була основною силою в обороні української державності в період визвольних змагань, для студентів важливо довести це як приклад патріотизму.

Заняття 14. Організація військ на території УСРР у міжвоєнний період.

Створення загонів „Червоної гвардії”. Більшовики та армія в 1917 р. Утворення „Червоного козацтва”. Формування українських регулярних підрозділів. Політика коренізації, „українізації” в Червоній армії. Михайло Фрунзе як головнокомандуючий збройних сил України та Криму. Програма національно-військового будівництва в СРСР. Український військовий округ.

Студенти мають усвідомити, що будівництво збройних сил у 1920-х роках було досить успішним, яке базувалося на територіальних військових формуваннях, а в 1930-х роках політичні репресії загальмували цей процес і підірвали боєздатність армії.

Заняття 15. Спроби формування української держави та війська в період Другої світової війни.

Організація українських націоналістів (ОУН) і створення бойових підрозділів. Проголошення держави на Закарпатті та створення її війська. Карпатська Січ. Початок Другої Світової війни та українське питання.

Напад Німеччини на Радянський союз, завоювання України німецькими військами та її союзників та проголошення самостійної української держави у Львові 30 червня 1941 р. (ОУН (б)). Зони окупації та рухи опору. Створення та діяльність української повстанської армії (УПА).

Боротьба УПА проти загарбників. Командуючий УПА - Роман Шухевич (Тарас Чупринка). Дивізія „Галичина“. Радянські партизани. С. А. Ковпак. Визволення України та українські фронти. Командуючий генерал Микола Ватутін. Формування української армії у 1944 р. Командуючий Василь Герасименко. Боротьба загонів УПА проти більшовицької влади у післявоєнний період.

Студенти мають знати, що в період Другої світової війни було кілька спроб проголосити українську державність та організацію українського війська.

Заняття 16. Збройні сили України в період незалежності.

Декларація про Державний суверенітет і Акт проголошення незалежності та реалізація ідеї утворення національних Збройних Сил. Проблеми поділу Радянської армії та Військово-морського флоту. Військова доктрина та структура Збройних Сил України. Сучасна військова доктрина.

Звертаємо увагу студентів на те, що прийняття незалежності України дало нові можливості для реформування армії.

Структура залікового кредиту

Тема	Кількість годин		
	ЛЕКЦІЇ	СР	індр
Змістовий модуль I			
Тема 1. Військове мистецтво давніх цивілізацій на території України.	2	1	
Тема 2. Військове мистецтво Київської Русі.	2	2	1
Тема 3. Військо Галицько-Волинської держави.	2	2	1
Тема 4. Утворення українського-козацького війська.	2	2	
Тема 5. Козацько-селянські війни кінця XVI – XVII ст.	2	1	1
Тема 6. Визвольна війна українського народу під проводом Б. Хмельницького в середині XVII ст.	2	2	1
Тема 7. Україна у період Руїни.	2	1	
Тема 8. Україна та Північна війна.	2	2	
Тема 9. Російсько-турецькі війни другої половини XVIII ст.	2	2	1
Змістовий модуль II			
Тема 10. Українські козацькі формування наприкінці XVIII ст. в першій половині XIX ст.	2	2	
Тема 11. Українські військові формування під час Першої світової війни.	2	2	1
Тема 12. Українське військо за гетьмана П. Скоропадського.	2	2	1
Тема 13. Армія УНР за Директорії.	2	2	1
Тема 14. Організація військ на території УСРР у міжвоєнний період.	2	1	
Тема 15. Спроби формування української держави та війська в період Другої світової війни.	6	2	1
Тема 16. Збройні сили України в період незалежності.	2	2	
Всього	36	27	9

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Самостійна робота студентів зорієнтована, здебільшого, на модульно-рейтингову систему оцінювання знань. Вона є складовим елементом університетської освіти та закономірним продовженням аудиторної роботи викладача і студентів. Формою організації самостійної роботи студентів є виконання наступних завдань:

- Опанування студентами додаткової літератури в межах курсу.
- Вивчення джерел для спецкурсу з військової історії.
- Підготовка рефератів.

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ:

- 1. Військові походи скіфів.*
- 2. Військове мистецтво у походах Олега та Ігоря.*
- 3. Князь Святослав Завойовник.*
- 4. Володимир Святий як військовий діяч.*
- 5. Ярослав Мудрий як полководець.*
- 6. Військове мистецтво Володимира Мономаха.*
- 7. Битва на Синіх Водах та її значення.*
- 8. Северин Наливайко як ватажок повсталих козаків та селян.*
- 9. Конотопська битва та її наслідки.*
- 10. Гетьман Петро Сагайдачний як полководець і флотовадець.*
- 11. Військове мистецтво Богдана Хмельницького.*
- 12. Іван Мазепа як полководець.*
- 13. Задунайська Січ та доля козацтва.*
- 14. Кримська війна та Україна.*

15. *Військова реформа 1874 р. та її наслідки.*
16. *Російсько-японська війна та Україна.*
17. *Україна в роки Першої Світової війни.*
18. *Євген Коновалець як військовий діяч.*
19. *Центральна Рада і проблеми української армії.*
20. *Павло Скоропадський - будівничий української армії та флоту.*
21. *Симон Петлюра як Головний Отаман української армії.*
22. *Нестор Махно - керівник народно-визвольної боротьби 1917- 1921 рр.*
23. *Михайло Фрунзе як визначний військовий діяч в Україні.*
24. *Тарас Бульба-Боровець як організатор збройних формувань.*
25. *Микола Ватутін як полководець.*
26. *73 героїчних дні оборони Одеси.*
27. *Тарас Чупринка - генерал УПА.*
28. *Перший Міністр оборони України Костянтин Морозов.*
29. *Україна і НАТО - історія військового співробітництва.*
30. *Українські вояки у „гарячих точках" світу.*

ІНДИВІДУАЛЬНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Індивідуальні завдання мають на меті поглиблення, узагальнення та закріплення знань, що отримують студенти в процесі навчання, а також застосування цих знань на практиці.

Індивідуальні завдання виконуються студентами під керівництвом викладача, окремо кожним студентом у позанавчальний час. Студенти мають підходити творчо до вивчення матеріалу курсу, із поглибленим опануванням джерел та літератури.

Перелік завдань для індивідуальної роботи

За змістовим модулем 1

1. Військові походи київських князів.
2. Військова діяльність королів Галицько-Волинської держави.
3. Військові походи Литовських князів і визволення українських земель від монголо-татар.
4. Дмитро Вишневецький – засновник Запорізької січі..
5. Богдан Хмельницький – видатний полководець.
6. Петро Калнишевський – останній Кошовий Запорозької Січі.

За змістовим модулем 2

1. Участь козацьких полків у Вітчизняній війні 1812 р.
2. Герої – українці під час Кримської війни.
3. Українські січові стрільці в роки Першої світової війни.
4. Гетьман Павло Скоропадський та його діяльність у будівництві української армії та флоту.
5. Роль ОУН в організації української армії.
6. Костянтин Морозов та його діяльність в розбудові збройних сил незалежної України.

МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Знання студентів оцінюється в ході спецкурсу за такими напрямками:

1. Присутність на занятті.
2. Захист рефератів.
3. Виконання індивідуального завдання.
4. Тестовий контроль за змістовним модулем.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ ДЛЯ ОЦІНЮВАННЯ СТУДЕНТІВ

Модулі навчального процесу	Змістовий модуль 1 <i>(підготовка і захист реферату)</i>	Змістовий модуль 2 <i>(виконання контроль-тесту)</i>	Підсумковий модуль <i>(усне опитування)</i>	Сума залікових балів
Доля (частка) оцінки за модуль (%) у підсумковій оцінці знань з дисципліни	0-20	0-40	0-40	100

Шкала оцінювання для спеціальних курсів:

60-100 – зараховано

25-49 – незадовільно з можливістю повторного складання

1-24 – незадовільно з обов'язковим повторним курсом

РЕСУРСИ ДЛЯ СТУДІЙ

У ході опрацювання спецкурсу «Історія українського війська» студенти мають змогу користуватися ресурсами:

- Кафедри історії України історичного факультету Одеського національного університету ім. І.І. Мечникова;
- Наукової бібліотеки Одеського національного університету ім.ІІ. Мечникова;
- Одеського обласного краєзнавчого музею;
- Одеського археологічного музею;
- Одеської Національної наукової бібліотеки ім. М. Горького.

Джерела та література:

1. Боплан Г. Л. Опис України. – К., 1990.
2. Геродот. Історія. – К., 1994.
3. Гетман Иван Мазепа. Документи из архивных собраний Санкт-Петербурга (1687-1705 гг.). – Выпуск №1. – издательство Санкт-Петербургского университета, 2007.
4. Збірник пам'яті Симона Петлюри (1879-1926). – К., 1992.
5. Переяславська Рада 1654 року (Історіографія та дослідження). – К., 2003.
6. Українська Центральна Рада. Збірник документів у 2-х тт. – К. Наукова думка, 1996-1997 рр.
7. Документи Б. Хмельницького (1648 - 1657). Упорядник І. Крип'якевич, І. Бутич. – К., 1961.
8. Літопис самовидця. – К., Наук. Думка, 1971.
9. Україна у Другій світовій війні. У документах // Упорядник В. Косик: В 3-х томах. – Львів, 1997-1999.
10. Український національно-визвольний рух. (березень-листопад 1917 року). Документи і матеріали. – К., 2003.

Основна література:

1. Апанович О.М. Збройні сили України першої половини XVIII ст. – К., 1969.
2. Голубко В. Армія Української Народної Республіки 1917 – 1918 рр. Утворення та боротьба за державу. – Львів, 1997.
3. Грицак Я. Нарис історії України (формування модерної української нації XIX-XX століття). – К., 1998.
4. Історія українського війська. 1917-1995. – Львів, 1996.

5. Косик В. Україна і Німеччина в роки II Світової війни. – Львів: НТШ, 1993.
6. Котляр М. Полководці Стародавньої Русі. – К., 1996.
7. Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. – Тернопіль, 2005.
8. Лободаєв В. Революційна стихія (Вільно-козацький рух в Україні 1917-1918 рр.) – К., 2010.
9. Литвин М.Р., Науменко К. Є. Військова еліта Галичини. – Львів, 2004.
10. Литвин С. Суд історії: Симон Петлюра і Петлюріана. – К., 2001
11. Мірчук П. Українська Повстанська Армія. – Львів, 1992.
12. Переяславська рада 1654 р. (Історіографія та дослідження) – К., 2003.
13. Разин Е.А. История военного искусства. – Т.1-3. – М., 1955-1961.
14. Смолій В.Ю., Степанков В. Б. Хмельницький. Хроніка життя та діяльності. – К., 1995.
15. Солдатенко В.Д. Становлення української державності і проблема збройних сил (березень 1917 - квітень 1918 рр.). Український історичний журнал, 1992. – № 5.
16. Субтельний О. Україна: Історія. – К., 1995.
17. Толочко П. Київська Русь. – К., 1996.
18. Трубайчук А. Друга світова війна. – К., 1995.
19. Тинченко Я. Українські збройні сили (березень 1917р. – листопад 1918р., організація, численність, бойові дії), К. – 2009.
20. Удовиченко О.І. Україна у війні за державність. Історія організації і бойових дій Українських Збройних сил 1917-1921. – К., 1995.
21. Яворницький Д.І. Історія Запорозьких козаків. – Т. 1-3. – К., 1990-1993.
22. Яковенко Н. Нарис історії України (з найдавніших часів до кінця XVIII ст.). – К., 1997.

Додаткова література до I модуля:

1. Апанович О. М. Гетьмани України і кошові атамани Запорозької Січі. – К., 1993.
2. Апанович О. М. Розповіді про запорозьких козаків. – К., 1991.
3. Борщак І., Мартель Р. Іван Мазепа. – К.: Свенас, 1991.
4. Голобуцький В. Запорозьке козацтво. -К., 1994.
5. Гончарук Т. Г., Гуцалюк С. Українське козацтво і Хаджибей (Одеса) середина XVI - 1794 р.
6. Драгоманов М. Про українських козаків, татар та турків. – Львів, 1913.
7. Іван Сірко. Серія: Кошові Запорозької Січі. – К., 1992.
8. Костомаров М. Дві облоги Львова. Переяславська угода. – Львів. – Просвіта, 1905.
9. Кривошея В. Генеалогія українського козацтва (Нариси історії козацьких полків). – К., 2004.
10. Крип'якевич І. Українські козаки в європейських політичних планах 1620-1630 рр.//ЗНТШ 1919.– С. 117-118.
11. Липа Ю. Галичани над морем. Альманах „Просвіти”. – Львів, 1995.
12. Липинський В. Україна на переломі 1657-1659. – Нью-Йорк „Булава”, 1954.
13. Ляскоронский В. Г. Русские походы в степи в дельно-вечевое время и поход князя Витовта на татар в 1399 году. – СПб, 1903.
14. Новицкий Я. Материалы для истории запорожских казаков. – Екатеринослав, 1909.
15. Слабченко М. Малорусский полк в административном отношении. – Одесса, 1909.
16. Шевальс Є.П. Історія війни козаків проти Польщі. – К., 1960.

Додаткова література до II модуля:

1. Бачинська О., Гончарук Т., Гуцалюк С. та ін. Одеса козацька, Одеса 2008р.
2. Бачинський А. Д. Задунайська Січ. 1775-1828. Історико-документальний нарис. – Одеса, 1994.
3. Борець Ю. У вирі боротьби. Спогади учасника повстанської боротьби (1941-1948).– К., 1993.
4. Вінцковський Т., Джумига Є., Мисечко А. Українські мілітарні формування в Одесі в добу Центральної Ради (березень 1917 – квітень 1918рр.) Одеса, 2010р.
5. Виниченко В. К. Відродження нації. – Репринтне видання 1920 року. -К., 1990.
6. Громов А. Правда о штрафбатах и заградотрядах во Второй мировой войне (Искупившие вину кровью). – Харьков, 2010.
7. Голобуцкий В. Черноморское казачество. – К., 1956.
8. Доценко О. Зимовий похід. 6. XII. 1919 - 6.У.1920. – К., 2001.
9. Другий зимовий похід. Листопадовий рейд. Базар. Фондація ім. Ольжича. – К., 1995.
10. Історія Січових стрільців. Воєнно-політичний нарис. – К., 1992.
11. Ковальчук М. Генерал Микола Капустянський (1881-1969). – К., 2006.
12. Коляндрук Т. Загадки козацьких характерників. – Львів, 2006.
13. Короленко П. Черноморское казачье войско 1775-1792, - Екатеринбург, 1892.
14. Литвин М. Українсько-польська війна 1918-1919 рр. – Львів, 1998
15. Мисечко А. Українські січові стрільці в Одесі та на Півдні України у 1918р. ЗІФ. – Одеса, 2008, Випуск 19.
16. Млиновецький В. Нариси з історії українських визвольних змагань 1917-1918. репринтне видання. – Львів, 1994.
17. Морозов К. Політ під крилом президента. – К., 1996.

18. Одеса козацька (наукові нариси). – Одеса, 2000.
19. Олійників О. Українці у Кримській війні. – Одеса, 2004.
20. Патер І. Союз Визволення України. (Проблеми державності і соборності). – Львів, 2000.
21. Петлюра Симон. Статті. – К., 1993.
22. Сапожников И. В., Сапожникова Г. В. Запорожские и Черноморские казаки в Хаджибее и Одессе. – Одесса, 1998.
23. Світ І. Українсько-японські взаємини 1903-1945: історичний огляд і спостереження. – Нью-Йорк, 1972.
24. Сідак В. Національні спецслужби в період Української революції 1917-1921 рр.(Невідомі сторінки історії). – К., 1998.
25. Стефанов З. Українські збройні сили 1917-1921 рр. Доба Центральної Ради і Гетьманату. – Коломия, 1934.
26. Темко Г. Д. Третій Рим: імперія проти України. Історико-політичний нарис. – К., 2004.
27. Українська дивізія „Галичина”. – Київ-Торонто, 1994.
28. Флоровский А. Депутаты войска Запорожского в Законодательной Комиссии 1767 г. // Записки ООИФ. 1912." – Т. 3. – 329-377 с.
29. Футала В. Сучасна вітчизняна історіографія діяльності українських громадських організацій у міжвоєнній Польщі (1921-1939 рр.) ЗІФ, Одеса, 2008. Випуск 19, – с. 421.
30. Шелухін С. Варшавський договір між поляками і С. Петлюрою. – Лондон-Гаага. – 1966.
31. Штендера Я. Засуджений до розстрілу. – Львів, 1995.
32. Щербина Ф. История Кубанского казачьего войска. – Т.1-2. – Екатеринодар, 1910-1913.
33. Чухліб Т. Козаки та яничари. (України у християнсько-мусульманських війнах 1500-1700 рр.) – К. 2010, 446 с.
34. Якупов Н. Я. Революция и мир. Солдатские массы против империалистической войны. 1917-март 1918 гг. – М., 1980.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ:

За змістовим модулем 1

1. Військові походи скіфів.
2. Військове мистецтво Сарматів. Амазонки.
3. Князь Святослав Завойовник.
4. Володимир Святий як військовий діяч.
5. Ярослав Мудрий як полководець та політичний діяч.
6. Військове мистецтво Володимира Мономаха.
7. Битва на Синіх Водах та її значення.
8. Северин Наливайко як ватажок повсталих козаків т селян.
9. Конотопська битва та її наслідки.
10. Гетьман Петро Сагайдачний як полководець і флотоводець.

За змістовим модулем 2

11. Богдан Хмельницький як визначний військовий діяч.
12. Іван Мазепа як полководець.
13. Задунайська Січ та доля козацтва.
14. Кримська війна та Україна.
15. Військова реформа 1874 р. та її наслідки.
16. Російсько-японська війна та Україна.
17. Україна в роки Першої Світової війни.
18. Євген Коновалець як військовий діяч.
19. Центральна Рада і проблеми української армії.
20. Павло Скоропадський – будівничий української армії та флоту.

ЗРАЗКИ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ

ВАРІАНТ I

1. Визначте, чи правильні наступні твердження:

А) у 1812 р. більшість дворян - вихідці з української козацької старшини підтримали формування загонів козацького ополчення. 1) так; 2) ні.

Б) Корпус війська Наполеона I під час кампанії 1812 р. прорвався до Києва і на деякий час взяв місто в облогу 1) так; 2) ні.

В) Населення західних повітів Волині створювало дружини самозахисту та партизанські загони, що діяли в тилу наполеонівських військ 1) так; 2) ні.

Г) Селян-кріпаків з України, що брали участь у військових діях проти військ Наполеона I, указом російського імператора було звільнено від кріпацтва і переведено в козацький стан. 1) так; 2) ні.

2. Азовське козацьке військо проіснувало протягом:

А) 1828-1831 рр.;

Б) 1828-1856 рр.;

В) 1831-1865 рр.

3. Легіон добровольців „Українські січові стрільці" було створено в:

А) 1914 р.

Б) 1915 р.

В) 1916 р.

4. Вирішальний бій між військами Гетьманату і Директорії відбувся:

А) під Крутами;

Б) під Мотовилівкою;

В) під Дарницею.

5. Перший загін українського партизанського руху було створено:

А) у серпні 1941 р.	1). Т. Бульбою-Боровцем
Б) у жовтні 1942 р.	2). С. Качинським
В) у грудні 1942 р.	3.) Р. Шухевичем

6. Оборона Одеси тривала:

- А) 45 днів;
- Б) 54 дні;
- В) 73 дні.

7. Радянські війська перейшли польський кордон 1939 р.:

- А) 1 вересня;
- Б) 5 вересня;
- В) 11 вересня;
- Г) 17 вересня.

8. Київ було визволено:

- А) 7. X. 1943 р.;
- Б) 6. XI. 1943 р.;
- В) 7. XI. 1943 р.;
- Г) 17. XI. 1943 р.

9. Обмін населенням між УРСР та ПНР у 1947р. отримав назву:

- А) операція „Трест“;
- Б) операція „Вісла“;
- В) Прикарпатська операція;
- Г) операція „Вавилон“;
- Д) операція Східно-Прусська.

10. Російсько-українські переговори щодо статусу Криму Чорноморського флоту відбулися:

А) в Одесі;	В) у Москві;
Б) у Києві;	Г) у Ялті.

ЗРАЗКИ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ

ВАРІАНТ II

1. Військо-адміністративним центром Кубанського козачого війська була:
 - А) Кубанська Січ;
 - Б) м. Катеринодар;
 - В) м. Катеринослав.
2. Кошовим отаманом задунайських козаків, які перейшли на бік росіян під час російсько-турецької війни 1828-1829 рр., був:
 - А) Й. Гладкий;
 - Б) К. Гордієнко;
 - В) П. Калнишевський.
3. Яку подію пов'язану з військовими діями під час Першої Світової війни, росіяни могли оцінювати як завершення „справи великого князя Івана Калити“?
 - А) окупацію Галичини 1914 р.;
 - Б) бої за г. Маківка в 1915р.;
 - В) Брусиловський прорив 1916 р.
4. Регулярні війська ЗУНР називались:
 - А) УГА;
 - Б)УПА;
 - В) УНРА.
5. 18. XII. 1942 р. було звільнено перший населений пункт:
 - А) м. Свердловськ;
 - Б) с. Півнівку;
 - В) м. Слов'янськ.
6. Нацистська Німеччина напала на СРСР:
 - А) 1 вересня 1939 р.;
 - Б) 21 червня 1940 р.;

В) 22 червня 1941 р.

7. Початком визволення України була перемога радянських військ у

Сталінградській битві, що тривала:

А) з липня 1942 р. по лютий 1943 р.;

Б) з січня по березень 1943 р.;

В) з лютого по квітень 1943 р.

8. Карпатський рейд здійснювався під керівництвом:

А) С. Ковпака;

Б) О. Федорова;

В) Т. Строкач;

Г) М. Наумова.

9. Радянські війська було виведено з Афганістану:

А) у 1976 р.;

Б) у 1986 р.;

В) у 1989 р.

10. Командуючий Збройними Силами України у 2007 р. був:

А) А. Кузьмук;

Б) А. Гриценко;

В) Є. Марчук.

Зміст

Структура програми спецкурсу.....	3
Мета і завдання дисципліни, її місце в навчальному процесі.....	3
Зміст дисципліни і програма спецкурсу.....	5
Структура залікового кредиту.....	11
Самостійна робота студентів.....	12
Індивідуальна робота студентів.....	13
Методи оцінювання.....	14
Джерела та література.....	16
Контрольні питання.....	21
Зразки тестових завдань.....	22

Навчальне видання

«Історія українського війська»

Методичні рекомендації та програма спеціального курсу
для студентів III курсу денного відділення історичного факультету

Мисечко Анатолій Іванович

Видано в авторській редакції

Підп. до друку 18.10.2010. Формат 84x108/16.
Гарн. Таймс. Тираж 25 прим.

Видавництво
Одеського національного університету
імені І.І. Мечникова,
65082, м. Одеса, вул. Єлісаветинська, 12, Україна
Тел.: (048) 723 28 39